

jaarbericht

knm
foundation

voorwoord

Voor je ligt het KNHM foundation Jaarbericht 2019. Een boekje vol met mooie verhalen over actieve burgers en hun dromen. Over mensen uit het hele land die hun leefomgeving socialer en mooier willen maken. En die aan de slag gaan met die droom. Ik blijf het bijzonder vinden dat wij ze als KNHM foundation daarbij mogen helpen. Om hun dromen te realiseren met advies op maat, met een praktische workshop, met een lening of met een nieuw contact. Met onze adviezen en procesbegeleiding geven we initiatieven net dat ene duwtje in de rug.

Voor KNHM foundation was duurzaamheid in 2019 een terugkerend thema. Zo hebben we ons vanuit het programma KNHM Participaties volop ingezet om mensen instrumenten in handen te geven waarmee ze hun eigen initiatieven 'toekomstbestendiger' kunnen maken. Het is prachtig als burgers zelf een buurthuis kopen of een zorgcoöperatie op poten zetten, maar het is zonde als een initiatief drie jaar later stilvalt omdat de organisatie toch niet helemaal klopte. Een duurzame samenwerking met KNHM foundation blijkt dan ook van grote toegevoegde waarde te zijn voor ondernemende bewonersinitiatieven en hun omgeving. Uit de impact-evaluatie die we hebben uitgevoerd in 2019 blijkt dat juist die duurzame relatie het verschil kan maken.

Ook zien we dat in 2019 een recordaantal Nederlanders zich actief inzet voor duurzaamheid, energie en een beter klimaat. Gewone burgers die zelf en samen met hun burens willen bijdragen aan een betere en gezondere leefomgeving. Van het realiseren van een gezamenlijk groendak en het rainproof maken van hun straat tot aan het realiseren van een collectief zonnepark en het beheren van een buurt-warmtenet: ons magazine Werkplaats staat vol met mooie voorbeelden in ons land die inspirerend en leerzaam zijn. Overigens zijn die voorbeelden ook ver buiten onze landgrenzen te vinden. In het programma Local Sparks, initiatief van Arcadis, KNHM foundation en Lovinklaan Foundation, worden Arcadis-medewerkers wereldwijd gestimuleerd om een vrijwillige bijdrage te leveren aan maatschappelijke projecten in hun omgeving. Van een jaarlijkse opknapbeurt van Britse inloophuizen voor daklozen tot een programma om bijna verspilld voedsel in te zamelen voor inwoners van Hong Kong met een laag inkomen. Stuk voor stuk bijzondere verhalen van bijzondere mensen en hun dromen.

Wat al die initiatieven gemeen hebben? Dat mensen het samen doen, dat ze samenwerken. Dat is waar KNHM foundation zich ook de komende jaren voor in blijft zetten: samen met actieve burgers werken aan een betere leefomgeving.

Annemarie Jorritsma
Voorzitter KNHM foundation

programma's

onze programma's

KNHM foundation daagt mensen uit hun leefomgeving socialer en mooier te maken. Als zij omgeven worden door bevlogen professionals worden hun ideeën en plannen sneller werkelijkheid. Dan kan er worden gepland, gebouwd, gewerkt, gedeeld en genoten. Als netwerk van professionals helpen wij actieve burgers bij het verbeteren van hun leefomgeving.

We inspireren, adviseren en verbinden maatschappelijke initiatieven waardoor zij sneller groeien.

Dit doen wij via onze vier programma's:

knhm advies

knhm participaties

kern met pit

artcadia

KNHM Advies

Actieve burgers pakken steeds meer een actieve rol bij belangrijke veranderingen in de maatschappij zoals energietransitie, ruimtelijke ordening en vraagstukken op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Zij kunnen veel zelf, maar hebben soms advies van buiten nodig om bepaalde hobbels te nemen of vastgelopen processen te doorbreken.

KNHM Advies is een kennisprogramma waarin burgerinitiatieven advies op maat krijgen. Wij geven bewonersinitiatieven inzicht in hoe hun initiatief ervoor staat, wat het nodig heeft en hoe zij hun doel kunnen bereiken: empowerment van bevlogen burgers.

Onze vrijwillige adviseurs zijn in staat om de formele en informele wereld te verbinden en beweging in processen te krijgen die zijn vastgelopen. Ze doen dat door advies op maat te geven. Technisch inhoudelijke kennis, zoals van landschapsarchitecten, bouwkundigen en kostendeskundigen, kan via ingenieurs- en adviesbureau Arcadis worden ingezet vanuit het MVO Programma. Toegang tot juridisch advies krijgen initiatieven van onze partner Dirkzwager legal & tax.

ARCADIS Design & Consultancy
for nature and built world

Dirkzwager
legal & tax

De Brink, Bathmen

Midden in de kern van Bathmen bevindt zich de Bathmense Brink: een groot grasveld met omringende bomen, parkeerplaatsen, horeca en woningen.

Door de vele evenementen is de kwaliteit van het gras erg slecht en als het regent verandert het in een modderpoel. De verwachting is dat de activiteiten er de komende jaren alleen maar toenemen en dus heeft Werkgroep Bathmense Brink het initiatief genomen om de brink toekomstbestendig te maken en opnieuw in te richten. De gemeenteraad trok vorig jaar 30.000 euro uit voor een herinrichtingsplan.

Sanne van Toor, een van de initiatiefnemers: "Vanuit het dorp zijn al veel ideeën ingebracht. Dat tekent de betrokkenheid. Met het bedrag kunnen we een en ander verder laten uitwerken, zodat er een gedetailleerd en gedragen herinrichtingsplan komt."

KNHM foundation denkt mee over het te doorlopen proces, begeleidt bij de benadering van stakeholders en contacten richting de gemeente en heeft Arcadis ingeschakeld voor technisch ontwerpadvies. Om een betere positie in het hele proces te verwerven deed de werkgroep mee met de Training Burgerplanvorming.

Boerderij Groeizaam, Emmeloord

Boerderij Groeizaam is sinds 1999 een begrip in Emmeloord. Het is een zorgbedrijf dat werk biedt aan mensen met een zorgvraag. Er worden biologische producten verbouwd die in de winkel verkocht worden.

Al langere tijd koesterden Marc en Sanne van Niekerk de droom om de boerderij over te nemen van welzijnsorganisatie Triade en hier hun eigen zorgbedrijf te vestigen. In het overnameproces riepen zij de hulp in van KNHM foundation. Onze adviseurs van team Flevoland hielpen bij het opstellen en valideren van het ondernemingsplan en het verder optuigen van de organisatie. Begin 2019 heeft welzijnsorganisatie Triade Boerderij Groeizaam overgedragen aan Marc en

Sanne. Nu kunnen ze op de boerderij de gebruikelijke zorg blijven leveren en de biologische tuinbouw en winkel voortzetten. De samenwerking met Triade en andere zorginstellingen blijft voortbestaan. **Adviseur Ferdinand Mesu:** “Het was een langdurig traject met diverse stakeholders en er zijn een aantal momenten geweest waarop partijen het initiatief wilden stoppen. De belangrijkste opdracht van KNHM foundation was het bijeenhouden van al de verschillende partijen in het hele proces. We zijn blij dat de maatschappelijke waarde van de boerderij versterkt wordt door de binding met de buurt en de vernieuwde programmering van activiteiten.”

Dorpshuis, Westdorp

Van café en kampeerboerderij tot blokhut: de inwoners van Westdorp hebben de laatste jaren altijd een prima onderkomen gehad voor hun dorpshuis.

Nu ook het laatste onderkomen te koop staat moeten ze op zoek naar een nieuw, vast onderkomen. Want ook al is het een klein dorp, er is wel een bloeiend verenigingsleven en de boerschap, de toneelvereniging en de biljarters hebben behoefte aan een honk voor hun activiteiten. Een dorps-huis biedt de plek waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en elkaar leren kennen, waardoor men makkelijker

een beroep op elkaar te doen als dat nodig is. De beoogde nieuwe locatie, een schuur met ondergrond, moet wel eerst nog verbouwd worden. Stichting Dorpshuis Westdorp/Ellertshaar heeft akkoord gekregen voor de aankoop van de locatie, mits het financieel haalbaar is om een dorps-huis te realiseren en er voldoende draagvlak is in het dorp. KNHM foundation helpt de initiatiefnemers bij het scherp formuleren van hun verhaal om stakeholders mee te kunnen nemen in dit proces. Ook begeleidt KNHM foundation de initiatiefnemers bij het ontwikkelen van een verdere strategie.

Seniorencomplex De Stek, Castenray

In Castenray is een voormalige basisschool omgebouwd tot 5 woonappartementen en een gemeenschappelijke ontmoetingsruimte.

Deze nieuwe woonvoorziening richt zich op (zelfstandige) ouderen uit het dorp die niet langer in hun eigen woning kunnen blijven wonen en die anders zijn aangewezen op voorzieningen buiten het eigen dorp. Nu kunnen zij in het eigen dorp blijven wonen. De verbouwing is nagenoeg geheel uitgevoerd door vrijwilligers uit het dorp en er staan voldoende vrijwilligers gereed om activiteiten te verzorgen in de gemeenschappelijke ruimte. Alleen het buitenterrein

van 2500 m² was nog een probleem. KNHM foundation is gevraagd om, met ondersteuning vanuit Arcadis, een ontwerp met kostenraming te maken voor die buitenruimte, inclusief parkeervoorzieningen. **Leonieke Heldens**, landschapsarchitect van Arcadis, ging aan de slag. “Het was een uitdaging omdat het een voormalig schoolplein is; een grote open ruimte met goed zicht op de kinderen. Nu is overzicht nog steeds wel belangrijk, maar ook voldoende gezellige intieme plekjes. En natuurlijk moeten alle zitjes en plekjes goed toegankelijk zijn voor alle senioren, ook met rollator of rolstoel.”

Riolering St. Jansbuurt, Middelburg

In de nacht van 31 augustus 2015 was het weer raak in de Sint Jansbuurt in Middelburg. De stad kreeg een clusterbui te verduren: een extreme regenbui, met ditmaal in no time 90 mm neerslag.

De overlast was groter dan ooit en reden voor actie van bewoners. Bernard Vercouteren van den Berge, voorzitter van Stichting Sint Jansgebied: “Wij wilden als bewoners verantwoordelijkheid nemen en zelf doen wat we kunnen, zoals het ontkoppelen van hemelwaterafvoer, een pomp aanschaffen of zorgen dat de tuinen en daken water absorberen. Maar ook wilden we met de gemeente in gesprek over veranderingen aan het riool.

Ik kende KNHM foundation van Kern met Pit, de leefbaarheidswedstrijd voor buurten. Ons initiatief vonden ze daar meer iets voor hun advies-tak: hoe krijg je de gemeente aan je kant? KNHM foundation adviseur Arie Overwater betrok een rioleringsexpert van Arcadis bij ons initiatief en samen hebben zij met de buurt gepraat en ons probleem geanalyseerd. Met hun hulp konden wij ons professioneel voorbereiden op de gesprekken met de gemeente. Daardoor daalde de aanvankelijke scepsis bij de ambtenaren al gauw en werden we serieus genomen. En nu, na jaren van overleg en plannen maken, zal de capaciteit van de overstort sterk worden verhoogd.”

Herinrichting Mariaplaats, Utrecht

Al jarenlang onderhoudt een actieve groep bewoners de pandhof Sinte Marie, het overblijfsel van de vroegere Mariakerk in het centrum van Utrecht.

Het gebied rondom de tuin heeft een hoge historische en monumentale waarde. Een aantal jaar geleden is de tuin op initiatief van een aantal buurtbewoners opgeknapt en heringericht. Zij hebben nu het initiatief genomen het aanpalende Maria Majorplein en de toegangen vanuit de Mariaplaats opnieuw in te richten. Het is een initiatief waarin veel

verschillende belangen samenkomen; maatschappelijk belang, historische waarde, duurzaamheid, techniek en natuur. De initiatiefnemers hebben daarom de hulp van KNHM foundation ingeschakeld. De adviseurs van team Utrecht adviseren over de totale aanpak, over de omgang met de gemeente en over subsidies en sponsoring. Daarnaast biedt Arcadis technisch advies voor het gebruiken en opslaan van hemelwater voor de bewatering van de tuin.

Ontwikkeling Dorpshart Oosteind, Oosterhout

De werkgroep Dorpshart heeft een visie ontwikkeld voor de dorpskern van Oosteind in het jaar 2025: de leefbaarheid van Oosteind behouden voor jong en oud, met het behouden van kerk, pastorie en parktuin als uitgangspunt.

Het is een veelomvattend plan waarin diverse thema's samenkomen: geloofsbeleving, zorg en wonen voor ouderen, ontmoetingsplaats, het verenigingsleven en verbinding met de basisschool. Om dit te realiseren willen ze onder meer dorpshuis het Oostquartier verplaatsen

naar de (leegstaande) kerk, appartementen (voor senioren) realiseren in het Oostquartier, gezinswoningen bouwen op het sportpark en de pastorietaan openstellen. De gemeente is positief en heeft de werkgroep gevraagd om de eerste grove schetsen en berekeningen om te zetten naar een concreet plan van aanpak. KNHM foundation heeft samen met Arcadis de initiatiefnemers ondersteund bij het opstellen van een concreet plan van aanpak inclusief haalbaarheids- en exploitatieplan.

Te Plak, Leeuwarden

In het centrum van Leeuwarden moet een innovatief woon- en zorg-project op kleine schaal worden gerealiseerd voor (jong)volwassenen met een verstandelijke of meervoudige beperking.

Met de komst van dit woon- en zorg-initiatief komt de beoogde doelgroep 'te plak' en kunnen zij in gemengde samenstelling met elkaar in harmonie samenwonen. Het moet een plek zijn waar zij zich welkom en veilig voelen en kunnen blijven deelnemen aan de

samenleving door nabijgelegen werk, vrije tijd of dagbesteding. De initiatiefnemers hadden behoefte aan professionele begeleiding en advisering vanuit KNHM foundation. Samen met een adviseur van team Friesland en een adviseur van team Zorg en Wonen gaan de initiatiefnemers de komende tijd meerdere scenario's uitwerken en bekijken op (financiële) haalbaarheid. Met een of meerdere scenario's kan het initiatief vervolgstappen nemen richting concretisering en uitvoering.

ontmoetingscentrum in 'De Ruïne van Teylingen', een gebied dat de gemeente de komende jaren wil ontwikkelen. De gemeente heeft de initiatiefnemers uitgedaagd met een plan te komen voor 'Ontmoetingscentrum De Nieuwe Ruïne'. Om met een goed, haalbaar en doordacht plan te komen vroegen ze KNHM foundation om begeleiding en advies. Ook volgden ze meerdere trainingen van KNHM foundation, zoals Pitchen voor Impact en de training Burgerplanvorming.

Met succes; vanwege de concreetheid van hun plan, hun enthousiasme en overtuigingskracht waren ze de winnaar van de training Burgerplanvorming. Volgende stap: de gemeente.

Cultuurplatform West Betuwe, Geldermalsen

De Nieuwe Ruïne van Teylingen, Sassenheim

Ontmoetingswerkplaats De JoJo in Sassenheim is een broedplaats voor nieuwe initiatieven van onderaf. Mensen komen hier samen om elkaar te ontmoeten, te praten, samen te werken en van elkaar te leren.

Een van de belangrijkste activiteiten is de organisatie van een Repair Café. Nu wordt het huidige pand gesloopt en moet de JoJo dus op zoek naar een nieuwe locatie. Ze zijn in gesprek met de gemeente Teylingen over een

Op 17 juni waren in De Pluk in Geldermalsen 125 belangstellenden aanwezig op de cultuurbijeenkomst 'De Betuwe bruist!'

Op deze netwerkbijeenkomst, georganiseerd door het cultuurplatform van de gemeente West Betuwe, maakten de deelnemers kennis met elkaar en volgden ze diverse workshops, zoals pitchen, slimme inzet van social media, het verbinden van generaties en vinden en verbinden van vrijwilligers. Georganiseerd door vrijwilligers, voor initiatiefnemers, organisatoren, bestuursleden, vrijwilligers, leerkrachten, dorpsraden,

kroegbazen, festivalclubs, zelfstandigen of andere belangstellenden uit de regio. Adviseur van KNHM foundation en vrijwilliger van het cultuurplatform Melvin Könings: "Het aanbod is er wel maar kunst en cultuur moeten iets worden van en voor de inwoners. Daar is verbinding voor nodig, samen met anderen activiteiten ondernemen. Deze avond helpt verenigingen en inwoners op weg, door nieuwe contacten te leggen en praktische kennis op te doen in workshops." KNHM foundation dacht mee over de inhoud en verzorgde diverse workshops tijdens de avond.

Klankbordgroep Oud-Loosdrechtsedijk, Loosdrecht

“De gemeente Wijdereen was zo positief over onze inzet bij de herinrichting van de Kortenhoefsedijk dat ze ons ook heeft uitgenodigd om een vergelijkbare patstelling bij de Oud-Loosdrechtsedijk te helpen doorbreken. Dat doen we natuurlijk graag!” aldus André Roosken, adviseur van KNHM foundation.

De patstelling betrof de herinrichting van de Oud-Loosdrechtsedijk, een project dat mede vanwege slechte verhoudingen tussen bewoners en gemeente enkele jaren geleden werd stopgezet. In 2019 wil de nieuwe

coalitie het plan weer oppakken en de Klankbordgroep Oude-Loosdrechtsedijk wil dit keer als volledige partner deelnemen aan het inspraak- en ontwerpproces. Door inzet van André en verkeerskundigen van Arcadis zijn de gemeente en de klankbordgroep nader tot elkaar gekomen.

André: “Er was een patstelling, dus aan beide kanten moest de houding veranderen om weer vooruit te komen. En er zat ook nog haast achter, er was een deadline van 10 weken. Dit is uiteindelijk goed verlopen en daaruit volgde een gezamenlijk gedragen plan.”

55+ woonplan, Winsum

De initiatiefgroep Wonen 55+ Winsum wil een woonvorm voor met name 55-plussers ontwikkelen, waar zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

Voldoende privacy is dan belangrijk, net als het principe van ‘Noaberschap’: als bewoners verleen je elkaar een zekere mate van nabuurschap of burenhulp. Professionele zorg wordt door thuiszorg geleverd. Het initiatief werd enthousiast ontvangen: de gemeente wil daar medewerking aan verlenen door een contingent van zestien woningen beschikbaar te stellen voor deze woonvorm. KNHM foundation ondersteunt dit initiatief en schakelde een landschapsarchitecte en een stedenbouwkundige van Arcadis in voor een locatiestudie op twee vrijkomende schoolterreinen. Johan Dijk, KNHM adviseur: “We zijn

met de initiatiefnemers op een zoektocht om een leemte tussen overheid, woon- en zorginstellingen en de (oudere) burger te overbruggen. Vanaf de start heb ik het project al mogen begeleiden. Vooral in de voorfase heb ik dit extra gesteund, omdat partijen als woningcoöperaties – waar ik tientallen jaren heb gewerkt – en zorginstellingen veel minder projecten ontwikkelen voor wonen, zorg en welzijn. In dié voorfase hebben burgerinitiatieven vaak steun nodig. Daarom is dit een interessante pilot om vanuit KNHM foundation betrokken te zijn.”

Kennis delen

Workshops en trainingen

Het 'empoweren' van initiatiefnemers gebeurt primair door adviseren en begeleiden van projecten. Gedurende het jaar verzorgen we ook diverse kennisworkshops en trainingen. We bieden daarbij niet alleen kennis maar ook een netwerk aan. Zo organiseerden we in 2019 zo'n 50 workshops door het hele land: van bedrijfsplan maken en social media tot binden van vrijwilligers en filmpje maken. De workshops zijn gratis toegankelijk. Kijk voor het actuele aanbod op www.knhm.nl/workshops

Ouderen thuis in de wijk

Samen met ouderenfondsen Stichting RCOAK en Fonds Sluyterman van Loo organiseerden we meerdere bijeenkomsten met het onderwerp 'Ouderen thuis in de wijk'. Een bijeenkomst om met elkaar in gesprek te gaan over ouder worden, ouder zijn en wat dat betekent voor jouw wijk en jouw initiatieven. Wat kan helpen ouderen zich thuis te laten (blijven) voelen in jouw wijk?

De bijeenkomsten leverden vele mooie gesprekken op en waardevolle inzichten om samen op verder te bouwen.

“Als je weet dat je in je eigen dorp oud kunt worden, dan geeft dat rust”

Samenwerking met Arcadis

Wereldwijde inspiratie voor een betere leefomgeving

Van een jaarlijkse opknapbeurt van Britse inloophuizen voor daklozen tot een programma om bijna verspilld voedsel in te zamelen voor inwoners van Hong Kong met een laag inkomen. In Local Sparks worden Arcadis-medewerkers wereldwijd gestimuleerd om een vrijwillige bijdrage te leveren aan maatschappelijke projecten in hun omgeving. “Met gerichte kennis kun je lokale gemeenschappen vaak snel verder brengen.”

A single spark can start a movement
Het is niet alleen de grondgedachte achter veel burgerinitiatieven en goede doelen, maar ook het motto van Local Sparks. Dit internationale programma, dat vorig jaar van start ging, zet 200 maatschappelijke projecten van Arcadis-medewerkers in de schijnwerpers en stimuleert maatschappelijk betrokken medewerkers om hun ervaringen met anderen te delen.

“Het verbeteren van de leefomgeving zit echt in het DNA van Arcadis en KNHM”, zegt Frank van Bussel, directeur KNHM foundation. “Bovendien ziet Arcadis het faciliteren van vrijwilligerswerk als een onderdeel van goed werkgeverschap. Vooral de jonge generatie medewerkers

vindt maatschappelijke impact erg belangrijk. Naast hun reguliere werk willen zij zich graag vrijwillig inzetten voor lokale gemeenschappen.” Inmiddels telt Local Sparks tientallen projecten, die verspreid over de wereld plaatsvinden. Zoals **Big Brother Big Sister Community Outreach** in de Filipijnen. In dit programma zetten Arcadis-medewerkers en andere vrijwilligers zich één keer per jaar in om een afgelegen school in de bergen te voorzien van noodzakelijke lesmaterialen, zoals computers en notebooks. Een ander opvallend project is het **Rainforest Preservation Program** in Chalmita. Het programma maakt bewoners van dit Mexicaanse stadje bewust van het feit dat het kappen van tropisch regenwoud op de langere termijn tot verschrompeling van hun leefomgeving leidt. Door de bewoners om te scholen tot timmerlieden krijgen ze bovendien een alternatieve bron van inkomsten aangereikt.

Frank: “Het project laat mooi zien dat het verbeteren van je leefomgeving niet altijd met grote investeringen gepaard hoeft te gaan, maar soms vooral een kwestie is van het inbrengen van de juiste kennis. En hoogwaardige kennis is bij Arcadis-medewerkers natuurlijk volop aanwezig.”

Local Sparks Challenge

Local Sparks is een initiatief van Arcadis, KNHM foundation en Lovinklaan Foundation. Het programma bestaat onder meer uit een digitale ontmoetingsplek, waar Arcadis-medewerkers hun kennis kunnen delen en een Local Sparks-accelerator, die begin dit jaar van start gaat. In deze accelerator krijgen Arcadis-vestigingen die met een MVO-programma aan de slag willen, twee jaar financiële ondersteuning om uit de startblokken te komen. Een ander in het oog springend programmaonderdeel is de Local Sparks Challenge, een ‘competitie’, waarin elk jaar twintig initiatieven mogen meedoen. De opzet van deze challenge is te vergelijken met onze Nederlandse ‘leefbaarheidswedstrijd’ Kern met Pit: als de deelnemers aan het eind van het jaar hun doelstelling hebben gehaald, ontvangen ze een bedrag van 1000,- euro. De challenge blijkt tot de verbeelding te spreken: het afgelopen jaar meldden zich maar liefst 45 projecten aan.

Frank: “De belangstelling was veel groter dan we hadden verwacht. Dat geeft aan dat Local Sparks wereldwijd leeft. Arcadis-medewerkers zijn enorm betrokken bij de gemeenschap waarvoor ze werken, zijn ontzettend trots op wat ze doen en delen dat graag met elkaar. Dat vind ik heel inspirerend om te zien.”

Vooral de jonge generatie medewerkers vindt maatschappelijke impact erg belangrijk

Arcadis Nederland & KNHM foundation

Ook Arcadis Nederland en KNHM foundation zijn binnen Local Sparks actief. Met het Arcadis-KNHM MVO Programma geven Arcadis en KNHM foundation samen vorm aan onze gezamenlijke missie: het verbeteren van de leefomgeving. Dankzij het programma kan KNHM foundation burgerinitiatieven veel effectiever ondersteunen en krijgen burgers de beschikking over kennis op het gebied van bijvoorbeeld gebouwen, ruimtelijke ordening of businessplannen. En door aan burgerinitiatieven mee te werken, dragen Arcadis-medewerkers

een steentje bij aan de maatschappij, kunnen ze hun kennis vanuit een geheel andere invalshoek inzetten en vergroten ze hun eigen netwerk. Inmiddels zijn bij de helft van alle initiatieven die KNHM foundation begeleidt medewerkers van Arcadis betrokken. Hun ondersteuning is vaak gericht op de technische en procedurele aspecten van een project. Van het maken van een bouwtekening of bestek tot het aanvragen van vergunningen. En van het berekenen van bouwkundige constructies tot het maken van een landchapsontwerp.

KNHM Participaties

KNHM Participaties is de lange termijn partner voor ondernemende burgerinitiatieven in het vormgeven en verwezenlijken van hun plannen. We bieden passende financiering, coaching en training en betrekken experts waar nodig, zowel in de opstartfase als in de jaren daarna. Daarnaast hebben we een inspirerend netwerk van bewonersbedrijven en adviseurs waarmee we kennis en ervaringen delen.

KNHM Participaties helpt projecten niet alleen met een lening op gang, maar denkt ook mee over zaken als de inrichting van de organisatie, het verdienmodel en de doelen op langere termijn. Uit de impact-evaluatie komt naar voren dat veel bewonersbedrijven al na een paar jaar een gezonde bedrijfsvoering hebben.

Impact-evaluatie: **Bewonersbedrijven maken het verschil**

Bewonersbedrijven kunnen een substantiële bijdrage leveren aan de leefbaarheid van een buurt of wijk. Dat is een van de belangrijkste conclusies uit de impact-evaluatie van KNHM Participaties.

Volgens het onderzoek weten bewoners zelf meestal het beste wat er in hun omgeving leeft, waardoor ze hun doelgroep 'op maat' kunnen bedienen.

Een dorpscoöperatie die de verdwenen buurtsuper heeft voortgezet, een wijkbedrijf dat zich richt op lichte zorgtaken voor omwonenden of een groep bewoners die een nieuwe draai geeft aan het 'dorpshuis oude stijl': het bewonersbedrijf zit in de lift. Dat blijkt ook uit de impact-evaluatie die onderzoeks-bureau Lysias Advies in 2019 in opdracht van KNHM Participaties uitvoerde.

Het onderzoek bracht onder meer in kaart welke impact bewoners-bedrijven op hun omgeving hebben, maar keek ook naar de vraag wat de ondersteuning door KNHM Participaties voor de bewonersbedrijven betekent.

Het onderzoek, waaraan 14 bewonersbedrijven deelnamen, laat zien dat bewoners- of wijkbedrijven in een aantal plaatsen zijn uitgegroeid tot de onbetwiste spil van de wijk: een winkelvoorziening in een krimpgebied, een ontmoetingspunt, 'sociaal loket', wijkatelier of dorpshuis. Waar leefbaarheid, welzijn en zorg twintig jaar geleden nog vooral werden aangejaagd door buurtwerkers en -huizen, zijn het nu steeds vaker bewoners zelf die de regie nemen om hun buurt aantrekkelijk en leefbaar te houden. Met succes, want uit de impact-evaluatie blijkt duidelijk dat bewonersbedrijven een belangrijke toegevoegde waarde hebben voor hun leefomgeving. De onderzochte initiatieven vervullen een prominente rol bij het verbinden van bewoners en buurten, dragen bij aan de sociale cohesie en sfeer in een buurt en stimuleren met hun activiteiten vaak de participatie van buurtbewoners: voor bewoners die niet in het reguliere arbeidsproces meedraaien, blijkt vrijwilligerswerk in een bewonersbedrijf nogal eens een opstapje naar betaald werk.

Venture Philanthropy

Het onderzoek is een belangrijk ijkpunt voor KNHM Participaties. In dit programma werken VSBfonds en KNHM foundation samen aan de ondersteuning van bewonersinitiatieven die zich op een ondernemende manier voor een buurt of wijk inzetten. KNHM Participaties hanteert daarbij het principe van **Venture Philanthropy**. Waar veel fondsen hun initiatieven met een eenmalige donatie ondersteunen, kiest KNHM Participaties nadrukkelijk voor partnerschap. KNHM Participaties helpt projecten niet alleen met een lening op gang, maar denkt ook mee over zaken als de inrichting van de organisatie, het verdienmodel en de doelen op langere termijn. Die aanpak blijkt zijn vruchten af te werpen. Uit de impact-evaluatie komt naar voren dat veel bewonersbedrijven al na een

paar jaar een gezonde bedrijfsvoering hebben. Daardoor kunnen ze niet alleen op eigen benen staan, maar zijn ze in veel gevallen een volwaardige partner voor andere organisaties die in een wijk actief zijn, zoals de gemeente, zorginstellingen of welzijnswerk.

De opkomst van bewonersbedrijven wordt versterkt door een aantal belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen. Zoals de bezuinigingen in de zorg, het feit dat ouderen steeds langer thuis blijven wonen en de behoefte aan meer 'zelfregie' op het gebied van zorg en welzijn. Ook de krimpproblematiek in een aantal dunbevolkte regio's blijkt voor veel burgers een belangrijke stimulans om zelf het heft in handen te nemen en zich in een dorpscoöperatie of bewonersbedrijf te organiseren.

Veel bewonersinitiatieven slaan daarmee twee vliegen in één klap: dankzij hun initiatief blijft het voorzieningenniveau in een wijk of dorp op peil en creëren ze een ontmoetingsplek waar buurtbewoners elkaar tegenkomen.

Voor en vanuit bewoners

Volgens de impact-evaluatie is een van de belangrijkste succesfactoren van de wijkbedrijven dat ze voor en vanuit bewoners opereren. De praktijkvoorbeelden laten zien dat er vaak nauwelijks afstand is tussen de vrijwilligers die in een wijkbedrijf actief zijn en de bezoekers of deelnemers. Dat betekent dat de initiatiefnemers als geen ander weten wat in hun omgeving leeft, waardoor ze hun doelgroep 'op maat' kunnen bedienen.

In het onderzoek worden ook verschillende verbeterpunten benoemd, waardoor bewonersbedrijven nog effectiever en duurzamer kunnen opereren. Zoals een gericht vrijwilligersbeleid, het uitwisselen van kennis met andere initiatieven en het opzetten van een kennisbank, waar beginnende bewonersbedrijven inspiratie kunnen opdoen en bruikbare tips vinden. Om bewonersbedrijven nog effectiever te ondersteunen ontwikkelt KNHM Participaties de komende periode verschillende instrumenten en bijeenkomsten over onderwerpen als goed ondernemerschap, impact- of effectmeting en financiële administratie.

www.knhm.nl/bewonersbedrijven-maken-het-verschil

Rotterdam Het Wijkpaleis

Ontmoeting is een van de bouwstenen van een levendige wijk. Maar hoe creëer je een plek waar veel verschillende bevolkingsgroepen elkaar op een natuurlijke manier tegenkomen?

Bewoners van de Rotterdamse wijk Middelland bedachten een bijzondere oplossing: het Wijkpaleis, een activiteitencentrum waar buurtbewoners kunnen ondernemen, maken, leren en ontmoeten.

"Middelland is een wijk waar 174 verschillende nationaliteiten voorkomen," zegt Victor Schaafsma, namens KNHM Participaties actief in de Raad van Toezicht van het Wijkpaleis. "In de wijk zijn nauwelijks natuurlijke ontmoetingspunten zoals parkjes, waardoor bewoners gemakkelijk langs elkaar heen leven. Met het Wijkpaleis hebben de initiatiefnemers een plek gecreëerd waar iedereen gemakkelijk binnen kan lopen, en waar mensen uit de buurt elkaar leren kennen door samen iets te doen. Dat zorgt voor verbinding en kansen."

Het Wijkpaleis huisvest verschillende werkplaatsen en ateliers waar buurtbewoners op een laagdrempelige manier aan activiteiten kunnen deelnemen: van meubels maken tot taalcursussen en van een naaiatelier tot een kookclub.

De 'hotspot' voor ontmoeten en ondernemen' verhuist dit voorjaar naar de voormalige Eloutschool, een pand met aanzienlijk meer ruimte en mogelijkheden. KNHM Participaties ondersteunde de initiatiefnemers onder meer bij de verbouw- en beheerplannen van het pand en de contractonderhandelingen met de gemeente.

Mede-initiatiefnemer Marieke Hillen: "De steun van KNHM foundation is goud waard geweest. KNHM adviseurs Erik Arkesteijn en Saskia van Alphen zijn meegegaan naar gesprekken over vastgoed met de gebiedsmanagers en de rayondirecteur. Daardoor zag de gemeente Rotterdam dat er een betrouwbare partij was die op de langere termijn wilde investeren en participeren, kregen wij als initiatief meer gewicht en werden we als gesprekspartner serieus genomen." Inmiddels is het Wijkpaleis een begrip in Middelland. Het bewonersbedrijf is uitgegroeid tot een trefpunt waar bewoners en makers elkaar ontmoeten en van elkaar leren, de wijk economie wordt gestimuleerd en bewoners van zeer diverse komaf terecht kunnen voor persoonlijke groei en talentontwikkeling. Het centrum trekt een diverse doelgroep aan en draagt bij aan de versterking van de gemeenschap.

Almelo De Hagedoorn

Drie jaar geleden maakten buurtbewoners Jeanette Tijhof en Liesbeth Krol zich zorgen over een leegstaande school, die ten prooi dreigde te vallen aan verloedering. Ze gingen op zoek naar een manier om het gebouw voor de buurt te behouden. Dat was het begin van De Hagedoorn, een buurt-ontmoetingscentrum met laagdrempelige voorzieningen voor mensen met een kleine beurs.

De Hagedoorn biedt onder meer onderdak aan een WMO-loket, Buurtzorg, Mens door Mens (een 'vrijplaats voor zelfregie' voor psychisch kwetsbare mensen) en de RIBW (Regionale Instelling voor Beschermend en Begeleid Wonen). Daardoor is er in het Nieuwstraatkwartier veel meer aanbod gekomen voor cliënten met vragen over werk, zorg en welzijn, heeft de wijk een beter aanzien gekregen en weten zorginstellingen en gemeente beter wat er onder bewoners leeft.

"In het Nieuwstraatkwartier leven relatief veel mensen met een laag inkomen," vertelt Jeanette. "Tot kort waren er voor deze groep helemaal

geen voorzieningen in de wijk. De komst van De Hagedoorn heeft daar verandering in gebracht, maar het belangrijkste winstpunt is denk ik dat bewoners weer positiever naar hun wijk kijken. De sfeer is echt een stuk verbeterd."

De Hagedoorn is sinds 2019 eigendom van de bewoners. Het bewonersbedrijf slaagde er met hulp van KNHM Participaties en de Triodos Bank in om het pand voor 325.000 euro van de gemeente over te nemen. KNHM Participaties ondersteunde de bewoners niet alleen met een lening, maar dacht ook uitgebreid mee over de inrichting van de organisatie.

Jeanette: "Toen we het pand kochten, kwamen we voor veel nieuwe vragen te staan. Zoals: hoe organiseer je het juridisch, waar haal je je inkomsten vandaan en hoe zorg je dat het initiatief over een paar jaar nog steeds bestaat? KNHM heeft daarin heel goed met ons meegedacht en oplossingen aangedragen die we zelf nooit bedacht hadden. Dat heeft ons initiatief een stuk steviger gemaakt."

Vledder Woonzorgcentrum Vledder

Hoe zorg je ervoor dat oudere dorpsbewoners zo lang mogelijk in hun dorp kunnen blijven wonen? Die vraag houdt de inwoners van het Drentse dorp Vledder al jaren bezig.

In 2016 presenteerden ze een integraal plan voor een 'levensloopbestendig' dorp, met als opvallendste onderdeel een woonzorgcentrum met zestien zorgappartementen voor mensen met een intensieve zorgvraag. Vorig jaar kreeg het dorp groen licht voor de bouw van het zorgcentrum.

Pieter Rozema, KNHM adviseur: "De gemiddelde leeftijd in Vledder is 67, maar tot voor kort was er in het dorp geen plek waar je naar toe kan als je zorg nodig hebt. Met als gevolg dat zorgbehoevende ouderen naar verpleeghuizen in omliggende gemeenten moesten verhuizen en de busjes van verschillende thuiszorgorganisaties af en aan reden. Dat heeft ervoor gezorgd dat de bewoners met elkaar in gesprek zijn

gegaan en hebben gezegd: we willen zelf de regie over onze zorg terug."

De discussie over 'samen oud worden' mondde uit in een pakket van welzijnsactiviteiten dat gericht is op ontmoeten en verbinden. Zoals een inlooppunt voor zorg en welzijn, een dorpsplein voor jong en oud en een woonzorgcentrum. Het initiatief in Vledder wordt vanuit drie verschillende invalshoeken door KNHM begeleid.

KNHM Participaties-adviseur Saskia van Alphen: "KNHM team Drenthe adviseerde de bewoners onder meer over de inrichting van het dorpsplein, KNHM team Wonen, Welzijn en Zorg boog zich over de haalbaarheid van de plannen en namens KNHM Participaties hebben we ons netwerk ingeschakeld. Bovendien hebben we meegedacht over een juridische constructie waardoor ook een grote financier zoals de Triodos Bank kon instappen. Dat maakt dat dit ook voor ons een uniek project is."

Cijfers en feiten

KNHM foundation is vertegenwoordigd in heel Nederland

Jaarlijks
adviseren we
300
sociale
initiatieven

De begeleiding
is naar wens en
op maat: van
eenmalig advies
tot intensieve
samenwerking

HKH Prinses Beatrix is beschermvrouwe

KNHM foundation
en Arcadis
vormen samen
een landelijk
netwerk van

400
adviseurs

Oprichtings-
jaar is
1888

**Ieder jaar doen 125 buurtinitiatieven
mee aan Kern met Pit**

15
regionale
teams

10.000
vrienden
van KNHM

**VSBfonds en KNHM foundation
investeerden al in meer dan
23 bewonersinitiatieven vanuit
KNHM Participaties**

50
workshops
door heel
Nederland
waar
burger-
initiatieven
hun kennis
delen

In 2019 meldde
een recordaantal
scholen zich aan
voor Artcadia:
maar liefst 144
scholen uit
Nederland en
België doen mee

**De begeleiding is naar wens en op maat: van
eenmalig advies tot intensieve samenwerking**

Kern met Pit

Van moestuinen en dorpsfeesten, tot aan wijkpleinen en theatervoorstellingen; Kern met Pit ondersteunt mensen met dromen voor hun buurt met gratis kennis, advies en een groot netwerk. Is het idee binnen een jaar uitgevoerd? Dan krijgen de buurtbewoners 1000 euro voor hun initiatief én maken ze kans op de Gouden Pit ter waarde van 3000 euro.

Sinds de start van Kern met Pit, 42 jaar geleden, zijn al ruim 5000 lokale buurtprojecten gestart, opgebloeid en verankerd in de maatschappij. Door deel te nemen kunnen bewonersgroepen de kennis en het landelijke netwerk inzetten van KNHM foundation. Ze krijgen gratis 'gereedschap' om aan de slag te gaan. Een eigen adviseur bijvoorbeeld, interessante workshops, de mogelijkheid om je (online) netwerk uit te breiden of de expertise van ingenieursbureau Arcadis. Dat zorgt vaak voor een enorme boost: door mee te doen met Kern met Pit is er iemand die kan adviseren bij een plan van aanpak of een bouwtekening kan maken. Kern met Pit stimuleert de betrokkenheid van burgers door ze te voorzien van informatie, praktische workshops en de begeleiding van vrijwillige adviseurs. Zo krijgen dromen steeds meer vorm en is realisatie binnen één jaar mogelijk.

www.kernmetpit.nl

Winnaar Kern met Pit brengt jong en oud in beweging

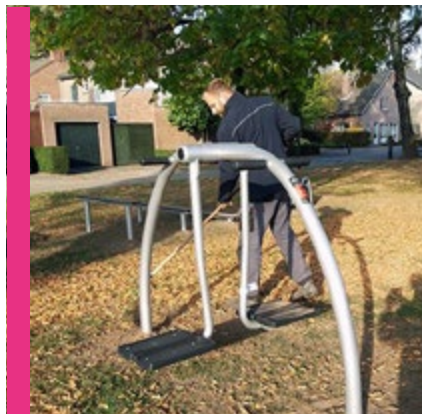
Een sportieve route door het dorp, om jong en oud de straat op te krijgen. In het Brabantse Helvoirt is het gelukt. Volgens initiatiefnemer Edward de Vries kom je heel ver met één simpele vraag: "Kun je me even helpen?"

Een hardlooppad, evenwichtsbalk, hinkelpad, en een bootcampveld. Natuurlijk mogen schommels en een glijbaan niet ontbreken. De beweegroute loopt 1500 meter door Helvoirt en heeft 35 beweegtoestellen. Allemaal met het doel om jong en oud naar buiten te krijgen en samen in beweging te brengen. En met succes: het initiatief won de provinciale Kern Met Pit

Trofee én de Gouden Pit tijdens de landelijke finale. Tijdens de realisatie van de beweegroute bleek verbinding het toverwoord. "Nog belangrijker dan precies weten wat je wilt maken, is een groep gemotiveerde mensen", benadrukt Edward. "Wij hadden onder andere een fysiotherapeut, een diëtiste, een sportleider, een leerkracht én twee leerlingen, een activiteitenleidster en een aantal betrokken burgers in de groep. In totaal 18 man. Ieder draagt bij vanuit zijn eigen achtergrond. Zo zorgde de fysiotherapeut ervoor dat er ook balans- en evenwichtstoestellen voor senioren kwamen." Je moet goed bedenken wie je erbij betreft, meent hij.

“Alle betrokken partijen zijn in dit geval daarin breed gedragen. Voor mij is verbinden steeds het toverwoord. Als je dat niet doet, kun je het schudden.” Daarnaast is om hulp durven vragen heel belangrijk. Zo vroeg hij juristen in het dorp om hulp om de samenwerking met de gemeente goed op papier te zetten, zodat duidelijk was wat de juridische consequenties waren. Eén jurist wilde dat wel doen, en deed dat gratis. “Dat vat ik weer samen in het woord verbinden. Dat hebben we eigenlijk

van het begin af aan ook gezegd bij de Beweegroute: het is een verbindende route. Daar gaat het altijd om.” Ook niet onbelangrijk: de route wordt veel gebruikt. Zo nemen twee groepen sporters elke vrijdagochtend de route. En met mooi weer is het veld voor de kleinere kinderen helemaal vol. Edward: “Ik heb ook ouders gesproken waarbij de kinderen uit school komen en vragen: ‘Mogen we naar de Beweegroute?’ In plaats van dat ze de iPad pakken.”

Minder verpakkingen zijn BROOD-NODIG

Zoveel plastic afval, dat stapelt zich maar op. Zo slecht voor milieu, mens en dier. José Loermans wilde wat doen aan die berg wegwerpverpakkingen.

“Net als veel anderen scheid ik mijn afval”, vertelt José Loermans. “Ondanks dat mijn papier in de papierbak gaat, het plastic in de plasticcontainer en oud textiel naar de Kringloopwinkel, blijft het veel afval. Twee jaar geleden ben ik begonnen mijn berg wegwerpverpakkingen te reduceren. Want minder verpakkingen betekent minder volle containers.” Ze startte een buurtinitiatief: Minder Verpakkingen BROOD-NODIG.

Minder verpakkingen BROOD-NODIG verspreidt onder winkels en op markten katoenen broodzakken waar mensen hun brood in kunnen kopen. Ook vragen ze naaiateliers om van recycle-katoen broodzakjes te maken. De katoenen broodzakken gaan als zoete broodjes over de toonbank. Er zijn al in meer dan 60 winkels in 15 gemeenten ruim 4000 broodzakjes verkocht en naar schatting zijn er al ruim 400.000 plastic verpakkingen bespaard. Niet voor niets waren ze Trofeeënwinnaar van Kern met Pit in de provincie Utrecht en wonnen ze een mooie geldprijs voor het beste filmpje tijdens de Kern met Pit-finale!

Rustplek in Spijk

Van een schuurtje rijp voor de sloop op een verloederd stukje Spijk naar een overdekte rustplaats voor wandelaars en fietsers met bankjes en fruitbomen. Allemaal dankzij de vrijwillige inzet van de inwoners van Spijk.

Het was geen fraai gezicht zo bij de ingang van het dorp. Een vervallen schuurtje met metershoog onkruid eromheen. Maar binnen een paar maanden was daar niets meer van terug te zien. Vrijwilligers knapten het schuurtje op, schilderden het en maakten er bankjes in. Ze haalden het onkruid weg en legden een grindpad neer met fruitbomen erlangs. Ze bouwden een houten pergola met picknickbanken en -tafels. “Alles is gemaakt door vrijwilligers en tot stand gekomen

met behulp van sponsors”, zegt Wim-Stijns van de Stichting Actief Spijk tegen Omroep Gelderland. Er zit voor een aantal inwoners heel wat vrije zaterdagen werk in, maar dat is het meer dan waard, vindt Wim. Het project heeft niet alleen een verloederd stukje Spijk verbeterd, maar wandelaars hebben nu ook een fatsoenlijke rustplek. “De route van Het Pieterpad gaat hier namelijk langs, dus het is voor veel mensen van belang”, zegt hij. “Ze kunnen hier straks even zitten, zichzelf even opfrissen met water uit de pomp en zelfs een appeltje plukken van de boom.” Een mooi resultaat van trotse initiatiefnemers.

En terecht: niet voor niks werden ze bekroond tot Kern met Pit Trofee-winnaar van Gelderland.

Trainingstraject Pitchen voor Impact

Samen met LSA bewoners organiseren we eind 2019 voor de vijfde keer het trainingstraject Pitchen voor Impact. In een 12-weken durend traject werken ondernemende bewonersinitiatieven onder begeleiding van een coach aan hun bedrijfsplan, volgen ze workshops over bijvoorbeeld financiële administratie en de organisatie van het team en leren ze de geheimen van een goede pitch.

Trainingstraject Burgerplanvorming

We merken dat actieve bewoners steeds ambitieuzer worden. Ze hebben meer en meer een aandeel in complexe ruimtelijke ordeningsprojecten. De aanleg van een zonnepark, de inrichting van gezamenlijke sportvelden of een nieuwe indeling van een stadshart zijn daar voorbeelden van. Zulke grote opdrachten werden altijd gerealiseerd door de overheid en de markt. We zien nu dat bewoners vaker een serieuze partij zijn. Bewoners bewegen zich daardoor in toenemende mate tussen de politiek, het openbaar bestuur en de markt. Maar hoe bemachtig je als bewonersinitiatief een gelijkwaardige positie in het ruimtelijke ordeningsproces? In dit trainingstraject maakten experts de deelnemende bewonersgroepen in drie maanden wegwijs in gebiedsontwikkeling en burgerplanvorming, om een stevige positie in te kunnen nemen in het proces. De training die we organiseerden met LSA bewoners was een groot succes en staat ook voor 2020 ingepland. Houd de website in de gaten voor nieuwe data.

Bruisend We doen het samen! Festival

Het zonnetje scheen uitbundig, terwijl uit het hele land enthousiaste initiatiefnemers en vrijwilligers naar Amersfoort kwamen. De Prodent-fabriek barstte nog net niet uit haar voegen, maar de sfeer werd er niet minder om: het bruiste van de mogelijkheden en vrolijkheid.

Het We doen het samen! Festival was met meer dan duizend bezoekers helemaal uitverkocht, wat maar aangeeft dat het leeft in Nederland: positieve en actieve mensen die samen met anderen initiatieven en projecten starten om hun buurt leuker of mooier te maken. Juist dat was precies wat alle organisaties die het festival mogelijk hebben gemaakt zo graag wilden laten zien én vieren.

Zo vond de jaarlijkse en feestelijke uitreiking van Kern met Pit plaats en

konden deelnemers ter plekke pitchen voor hun burgerinitiatief bij Donatie op Locatie van het VSBfonds. In de Academie van de Straat zorgde LSA Bewoners voor advies en een-op-een gesprekken en Stichting DOEN organiseerde het DOENLab, waar mensen dieper op de materie in konden gaan. Tel daarbij de ruim 25 workshops op die men kon volgen en al het 'gereedschap' voor grote en kleine bewonersinitiatieven was ruimschoots voorhanden in de Prodentfabriek.

Al die bezoekers van het We doen het samen! Festival hebben een droom voor een betere buurt en uiteindelijk een betere wereld om door te geven aan nieuwe generaties. Noem het een revolutie van ontmoetingen, of een beweging van gelijkgestemden. En niet één beweging, maar vele. Dat is het We doen het samen! Festival.

Artcadia

techniek- en kunstwedstrijd voor jongeren

Artcadia, Imagine your future

De stad Artcadia, het jaar 2080. Hoe leven we met elkaar? Hoe ziet ons vervoer eruit? Hoe gaan we om met gebouwen, de ruimte, het water en ons milieu?

Tijdens de landelijke techniek- en kunstwedstrijd die KNHM foundation samen met Arcadis en Canon organiseert, buigen leerlingen van de tweede klas havo/vwo zich over het leven in de fictieve toekomststad Artcadia, in het jaar 2080. De deelnemers bedenken nieuwe, creatieve oplossingen voor actuele, mondiale problemen.

Hiermee laten we jongeren zien hoe je techniek kunt inzetten om wereld-

omvattende problemen op te lossen. Voor KNHM foundation is Artcadia bovendien een manier om mensen op een jonge leeftijd te interesseren voor hun leefomgeving. De afgelopen jaren heeft Artcadia een aantal baanbrekende ideeën opgeleverd. De bedenkers van het winnende project maken een onvergetelijke reis naar een Europees project waar Arcadis bij betrokken is.

www.artcadia.nl

Canon

ARCADIS

ZEETEELT als oplossing voor de toekomst

Door de klimaatverandering stijgt de zeespiegel, gaat landbouwgrond verloren en voedselvoorziening komt in het gedrang. De scholieren uit het Belgische Melle bedachten daarvoor de oplossing: ZEETEELT, tuinieren en landbouw op zee. Een idee dat duurzame oplossingen voor circulariteit en energie samenbrengt en daarmee de winnaar werd van Artcadia 2018-2019. Gert Kroon, algemeen directeur van Arcadis Nederland en voorzitter van de

jury: "ZEETEELT is een goed doordacht concept. Het team wist met weinig middelen het probleem helder te verbeelden in een grappige en leuke presentatie. Overigens zien we met elke editie van Artcadia dat de leerlingen steeds meer betrokken worden bij actuele maatschappelijk problemen. Dit jaar werd nagedacht over onderwerpen als klimaatverandering, de privacy-problematiek en de generatiekloof."

Burgerinitiatief zkt adviseur

"Ik ga vaak met de initiatiefnemers aan de keukentafel zitten. Vervolgens is het een kwestie van het enthousiasme verder aanwakkeren en kritische vragen stellen. De rest doen de bewoners voor het leeuwendeel zelf."

Lijkt het je ook een uitdaging om actieve burgers te begeleiden bij hun plannen voor de verbetering van hun leefomgeving? Heb jij een breed netwerk? Organiseer je graag bijeenkomsten en workshops? En wil jij je vrijwillig inzetten door je kennis, netwerk en tijd te delen met maatschappelijke projecten? Word dan vrijwillig adviseur van KNHM foundation! Je inzet als vrijwillige adviseur biedt, naast uitbreiding van je eigen netwerk, inspiratie en collegialiteit, zinvol werk met burgerinitiatieven en ondernemende wijk- of bewonersbedrijven. Ook kun je kosteloos deelnemen aan verschillende trainingen die nuttig zijn voor je persoonlijke en professionele ontwikkeling. Het vrijwilligerswerk vraagt HBO/WO werk- en denkniveau en minimaal 5 jaar relevante werk- en levenservaring. Het kost je ongeveer twee dagen per maand. Kijk op www.knhm.nl/wordadviseur voor meer info.

www.knhm/wordadviseur

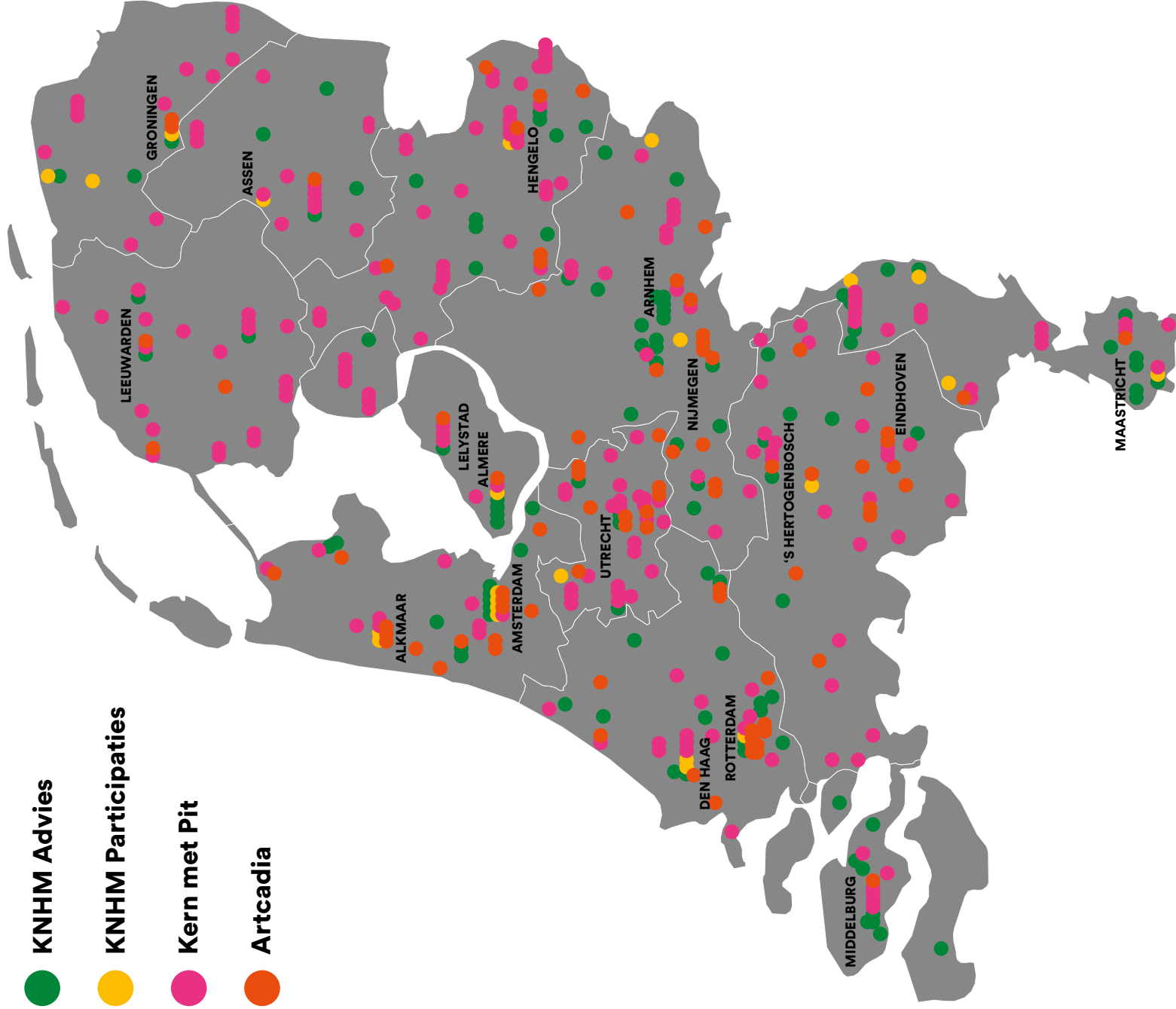

● KNHM Advies

● KNHM Participaties

● Kern met Pit

● Artcadia

onze projecten

DRENTH Terug naar Westerbork | Dorpshuis Westdorp | Onderduikersmuseum De Duikelaar, Nieuwlande | Groei-Grond, Emmen | Multifunctionele Wierlerbaan, Hoozeveen | **Woonzorgcentrum Vledder** | **Vledder** | Markering Beekdal Eeser Voorste Diep, Borger-Odoorn | Speeltuin Buitenhof, De Wolden | Outdoor Fitnesspark Dalerpeel, Coevorden | Realisatie Parkeerplaats, Hoozeveen | Beweegtuin voor Jong en Oud, Wersterveld | **Onse toen, Aa en Hunze** | Grollool: Steeds Mooier, Aa en Hunze | Wandeling de Hamerlanden, Aa en Hunze | Wandelroutes Nieuwlande, Hoozeveen | Renovatie speeltuin, Coevorden | **Ons Dorpshuis, Hoozeveen** | Lesturgeonplein, Vledder | Clubhuis 2018, Midden Drenthe | Kindervreugd Elim, Hoozeveen | **Roelof van Echten College, Hoozeveen** **FLEVOLAND** Het Museumbos, Almere | Voedselbos Sieradenbuurt, Almere | Recreatieve verbinding Kraggenburg Voorsterbos | De Wisseswasjes, Almere | Het Belevissenbos, Lelystad | **Almeerse Weelde, Almere** | **Brouwerij de Kemphaan, Almere** | Samen staan we sterk!, Lelystad | Oens Naie Spuultuntjen, Urk | Schuur voor duo fiets, Noordoostpolder | Jubileum en uitbreiding dierenweide, Noord Oost Polder | Ontdekken in de natuur!, Urk | Dorpshuiskamer, Noordoostpolder | AED, daar red je levens mee, Lelystad | Vuurplaats, Almere | Educatiecentrum, Lelystad | Voedselbuurtbos, Noordoostpolder | Stripheldenpark, Almere Buiten | Musical Urk en de bleekneusjes, Urk | **Helenparkhurst, Almere** | **SG De Rietlanden, Lelystad** **FRIESLAND** Sportvisie Oudebildtzijl | **Te Plak, Leeuwarden** | **Langs de Lits, Eastermar** | **Skoatterwald, Heerenveen** | Doarpskamer ED, Heerenveen | Jeu de Boules baan, De Friese Meren | **Beweegtuin Almenum, Harlingen** | Boartersplak De Breedte, Dantumadiel | Nij Begijn II, Leeuwarden | Pleisterplak, Tytjerksteradiel | De buurttuin, De Friese Meren | Opknappen zwemstrandje, Súdwest-Fryslân | Stichting Pannakooi Hurdegaryp, Tytjerksterdiel | Katlijk Outdoor fitness, Heerenveen | Pannakooi op het Schoolplein, De Friese Meren | Cursus Nederlands voor arbeidsmigranten, Gemeente De Waadhoeke | Dorps app Oosternijkerk | Pleinplan Paadwizer, Súdwest-Fryslân | de lichtjes gaan aan, Westellingwerf | Sport & Bewegen Raerd, Súdwest-Fryslân | Sport-/doeveld Ravenswoud, Ooststellingwerf | Stilstaan en herdenken in Sintjut, De Friese Meren | Zomerdorpshuis Boppeslach, Waadhoeke | Natuurisbaan Thialf, Heerenveen | Bijenlint Terkaple-Akmarijp | Borganmar, Sneek | **Leeuwarder Lyceum, Leeuwarden** | **RSG Simon Vestdijk, Harlingen** **GELDERLAND** Het hart van Bergharen, Wijchen | Centrumplan Doorwerth | Gebiedscoöperatie Tussen Rijn en Waal, Lienden | Gebiedsplan Hartenstein, Oosterbeek | Museum de Tuut, Appeltoren | Zorg in Driel | STOEER, Velp | Bijzonder in Arnhem | Krachtig Groen Winssen | Hart van Heteren | Wilpsche Dijk, Wilp | Duurzaam Craneveer, Arnhem | Watermolen Stuw Driel | BV Buren, Buren | Musinga-scouts, Wageningen | Cultuurevenement West Betuwe Bruist, Geldermalsen | Behoud van de Oude Matteüs, Eibergen | Buurthuis 't Huukske, Arnhem | Schip Hugo Grotius, Arnhem | Verklabbing Zutphen-Warnsveld | **Landerij De Park, Elst** | **Aarde-werk de Stegge, Winterswijk** | Vertel Mij Wat, Geldermalsen | Geluidinstallatie, Maasdriep | BMX FunParc Harreveld, Oost-Gelre | Van pont naar marktplein, Gemeente Brummen | Vlindertuin, Westervoort/Duiven | Amfitheater, West Betuwe | Breng het verleden naar heden 2.0, Lingewaal | POP-up PleinRenkum | Ontmoetingsbankjes Eefde, Lochem | Invidia, Lochem | Welkomstmap nieuwe inwoners, Montferland | Project X, Oude IJsselstreek | Van Hoofdstraat naar Dorpsstraat, Oude IJsselstreek | Mobiele overkapping Zeddum, Montferland | Almende College locatie Isala, Silvolde | Cambium College, Zaltbommel | Candea College Duiven | Dorenweerd College, Doorwerth | Gomarus, Locatie Zaltbommel | Het Rheden, Dieren | HPC Zetten | Johannes Fontanus College, Barneveld | Mondial College Nijmegen | Montessoricollege Nijmegen | NSG, Nijmegen | ORS Lek en Inge, Culemborg | RSG Lingecollege, Tiel | Ulenhofcollege Doetinchem | Veluws College Twello **GRONINGEN** 55+ woonplan Winsum | **De Rieshoek, Noordlaren** | **Wijkbedrijf Selwerd, Groningen** | **De Rieshoek, Noordlaren** | **De Dorpswinkel Sauwerd** | **De Holm, Den Anel** | **De Geluk-school, Groningen** | Spelen en Ontmoeten in Kloosterburen, Het Hogeland | Sportief LDC, Gemeente Loppersum | Skatebaan Leek | Het bijenparadijs, Stadskanaal | Pluktuin Levendig Musselkanaal | Herinrichting Zuiderpark, Grootegast | Vrolijk Pekela | Fleurig Ommanderwijk, Veendam | Ontmoetingsplek, Loppersum | Moarste 2.0, Loppersum | Familiedag V.V. Veelerveen, Westerwolde | Licht en Geluid in Bostheater, Westerwolde | Van Ruiter AA tot Z, Westerwolde | H.N. Werkman College Stadslyceum, Groningen | Kamerlingh Onnes, Groningen **Limburg** Natuurlijk Tapijn, Maastricht | Groene Kruis Geboud, Eijsden | Kerk Sint Servatius, Vaesrade | Ecologische Stadstuin Venlo-Zuid, Venlo | Rooyse Schans en Volmolen, Venray | MFD HoekLier, Merselo | Visvijvers Ooijen-Wanssum | Hengelsportvereniging Willem I, Lottum | Hof Imstenrade, Heerlen | Natuur- en Recreatieplan Vilt, Valkenburg | Gemeenschapshuis Cascade, Valkenburg | Residence De Stek, Casterenray | MFC De Nieuwe Balans, Venray | Kinderboerderij de Heeg, Maastricht | 't Anker, Tilburg | **Social centrum, Eijsden** | **MFC 't Luukske, Wellerlooi** | **Kinderboerderij Hagerhof, Venlo** | **MFA Haaze Hoof, Ospel** | Dorpskern Amby, Maastricht | BattertMobiel, Peel en Maas | Preuf Beringe, Peel en Maas | VrakkerPlein, Weert | Residence De Stek, Venray | Speelveld Louis Beerenbrouckstraat, Weert | Boek Motorcross Heide, Venray | Natuurspeeltuin, Valkenburg aan de Geul | Speeltuin Hingen, Echt-Susteren | Samen verder, Vaals | Samen leven, ontmoeten en spelen Maria Hoop, Echt-Susteren | het Bongaardpark, Heerlen | Molenhoek Pakt Aan, Gemeente Mook | Vita-Fiets, Venray | Sittard Oost Exposeert | Een schitterende schutterij, Echt – Susteren | Kabouteruin in het speelbos, Horst aan de maas | Vredepeel Nieuwe Balans, Venray | Schiwenwies en Insecten, Sittard | Speelbuurt Ysselsteyn, Venray | **Dr.-Knippenbergcollege, Helmond** | **SG Weredi, Valkenswaard** | **Trevianum scholengroep, Sittard** **NOORD-BRABANT** Familiehuis Esbeek | Kunst- en cultuurschuur Heeze | **Terrein Lennisheuvel, Bixtoel** | **Molen ter Steen, Middelrode** | **Stadsboerderij Eyghentijds, Rosmalen** | **Boschgaard, Den Bosch** | **Wijk Raam, Uden** | **Wereldtuin Verdelliet, Cuijk** | **Dorpshart Oosteind** | **Centrumvisite Boerdonk** | **Butterfly effect, Biezenmortel** | Binnentuin de Bergen, Eindhoven | Spoorlaan in het groen, Deurne | D'n Ekker, Bernheze | Over d'n Dam plein, Gemeente Oss | Ecodorp, Uden | Dorpswebsite Riethoven, Bergijk | Behoud en herstel historisch groen, Grave | Opleiding verkeersregelaars, Hilvarenbeek | Natuurspeeltuin Helvoirt, Gemeente Haaren | Bij Anna, Zundert | Hondenspeelplaats / BMX baan, Steenbergen | 800 jaar Netersel, Bladel | Spelen In het dorp, Gemeente Roosendaal | Avonturenpark Oploo, Sint Anthonis | Geenbergenstraat, Rosmalen | Stichting Recreatie en Meer, Broxmeer | Hart van Spoorndonk, Oirschot | Typisch Tongelre, Eindhoven | Modderdag, Halderberge | Hittegolf, Breda | Hand in hand voor mooi groen, Bernheze | Een dak boven het hoofd, Gemeente Heusden | Hommage aan Simfa Houtfabriek, Oosterhout | Rustig aan is van de baan, Bergen Op Zoom | **Ds. Pierson College,**

Den Bosch | Elde College, Schijndel | Heerbeek College, Best | Jan van Brabant College, Helmond | KOERS, Weert | Lorentz Casimir Lyceum, Eindhoven | Maaswaalcollege locatie Veenseweg, Wijchen | Metameer, Stevensbeek | Mgr Frencen College, Oosterhout | Rythoviuscollege, Eersel | Stedelijk College Eindhoven | Theresialyceum, Tilburg | Beatrix College, Tilburg | Willem van Oranje College, Waalwijk | Sondervick-college, Veldhoven **NOORD-HOLLAND** Buurthuis de Driehoek, Amsterdam | Kerk Opperdoos, Opperdoos | Geef je kind een voersprong, Amsterdam | Stadsvies Muiden | Trapveldje Waterland | Flora Kokjes, Amsterdam | Haarlemmer Kweektuin, Haarlem | Tijd voor Meedoen, Huizen | Theatervoorstelling BREEK, Medemblik | Ons Groene Huis, Haarlem | lamJong, Amsterdam | Dorpshuis De Kwaker, Westzaan | Tuinpark Amstelglorie, Amsterdam | Jordaanmuseum, Amsterdam | **Hortus Alkmaar** | **GAS!fabriek, Alkmaar** | **Mantelaar, Amsterdam** | **Chocolatemakers, Amsterdam** | **LENA Fashion Library, Amsterdam** | **Hotel Buiten, Amsterdam** | **Sociaal Eetcafe, Alkmaar** | **Inrichting natuurspeeltuin, Edam-Volendam** | **The Movement, Hollands Kroon** | **Opperdoezer ronde oogstfeest, Medemblik** | **de Bijenschol, Hoorn** | **De Wijkkeuken, Heerugowaard** | **Starmeer 375 jaar, Alkmaar** | **Themadag, Haarlemmermeer** | **Vrijwillig Toezicht Haarlemmermeer** | **Wormen voor de Tugenoten, Amsterdam** | **ACUCE, Zaanstad** | **Bonhoeffercollege Castricum** | **Calandlyceum, Amsterdam** | **Da Vinci College Purmerend** | **Fons vitae lyceum, Amsterdam** | **Jan Arentsz, Alkmaar** | **Kaj Munk College, Hoofddorp** | **Katholieke Scholengemeenschap Hoofddorp** | **Keizer Karel College, Amstelveen** | **Murmellius gymnasium, Alkmaar** | **Over-Y College, Amsterdam** | **Petrus Canisius College, Alkmaar** | **RSG Wiringerlant, Wieringerwerf** | **Sint Vituscollege, Bussum** | **Stedelijk Gymnasium Haarlem** | **Vellesan College, IJmuiden** **OVERIJSEL** Wonen met de buren, Luttenberg | Heemtuin en Natuur-Centrum, Hengelo | Uitkijktoren Luttenberg | Brink, Bathmen | St. Isidorusluis, Haaksbergen | Pontje Hagmolenbeek, Bentelo | Noordmanshoek, Wijhe | Stationshuis FATTA, Aalten | Stichting Oases, Stegeren | **Bewonersbedrijf Berffo Es, Hengelo** | **Bewonersinitiatief De Hagedoorn, Almelo** | **Samen Sportief Wandelen in Aadorp, Almelo** | **Basisschool De Zegge, Almelo** | **Andoornpleintje, Oldenzaal** | **Wat de pot schaft, Hengelo** | **Kerstversiering in de straat, Losser** | **Samen actief onder worden, Losser** | **Boomgaard, Losser** | **Gala Comité, Losser** | **Blijf aan de Wandelpad, Almelo** | **Van Buurtmoestuin naar Buurttuin, Zwolle** | **Jeu de boules, Markelo** | **Capellestraat, Steenwijkerland** | **Verlichtingsplan Daarle Centraal, Hellendoorn** | **Multi-veldje, Hof van Twente** | **Twee speeltuintjes, Hof van Twente** | **Speeltuin Alexanderstraat, Gemeente Zwartewaterland** | **Historie van Tramstation Glane, Losser** | **Gramsbergen Toen & Nu, Hardenberg** | **Koffie altied klaar!, Olst Wijhe** | **Gebouwte naast de Stiftskerk, Dinkelland** | **Dorpsbibliotheek Lattrop Breklenkamp, Dinkelland** | **Dorp ontbijtstafel Lattrop Breklenkamp, Dinkelland** | **Zomerprogramma 2019, Raalte** | **Natuurlijk Speelplek Smorregrasveld, Almelo** | **Kabelbaan, Ommen** | **Ondek je talent, Kampen** | **Raggersronde, Steenwijkerland** | **Kledingruil Rivierenrijk, Deventer** | **Skatebaan, Hardenberg** | **Speeltuin W.E. Zwartewaterland** | **Living project Historieherstel, Staphorst** | **Multi-Functioneel Speelveld Tilligte, Dinkelland** | **Schuilhut met opslagruimte, Tubbergen** | **Raalte Plukt** | **Uitdaging op het schoolplein, Almelo** | **Bijenstal, Almelo** | **Agnietencollege, de Spil, Nieuwleusen** | **CSG Het Noordik, Almelo** | **De Boerhaave, Deventer** | **Ecologyceum, Deventer** | **Greijsdun Hardenberg** | **Kottenpark, Enschede** | **Twents Carmel College Denekamp** | **Twickel college, Hengelo** **UTRECHT** Dorpsuitbreiding Nieuwer ter Aa | **Brediuspark, Woerden** | **Herinrichting Mariaplaats, Utrecht** | **Buurthuis Stella Maris, Utrecht** | **Stadsklooster Antoniuskerk, Utrecht** | **Kruiskamp Onderneemt!, Amersfoort** | **Communicatieproject DAVA, Leusden** | **Amerongen inspireert, Utrechtse Heuvelrug** | **Schooltuintjes, De Ronde Venen** | **Het Biltse Plukdoelhof, De Bilt** | **Bloeiende kern, Ronde Venen** | **Boerenef pleintje/speelplaats, Woerden** | **Ecologische bloementuin Breukelen** | **Speeltuin met trapveld Cabauw, Lopik** | **Speelgelegenheid voor kinderen, Woerden** | **Het Notenparadijs, Soest** | **Nieuw groen schoolplein, Soest** | **Festival Utrechtse Heuvelrug Plasticvrij** | **Ontmoetingsplek Hagestein, Vijfheerenlanden** | **Prinses en patriot, Oudewater** | **Broederschapshuys Vleuten, Utrecht** | **Enjoycleaningup training, IJsselstein** | **Voedselbos Julianalaan, Zeist** | **Kamerik bloeit, Woerden** | **De Stadskwekerij, Vianen** | **Talent in jezelf, Woudenberg** | **Bijennereservaat, Utrecht** | **Schoolmoestuin in het Zwanenpark, Gemeente De Ronde Venen** | **Ontmoetingstuin Bijleveld, De Ronde Venen** | **WERELDKUUKEN, Nieuwegein** | **Wijktuin Achterveld, IJsselstein** | **Wijk Expeditie Houten Zuid, Houten** | **Anna Lyceum, Nieuwegein** | **Cals College Nieuwegein** | **Corderius College, Amersfoort** | **Het Heerenlanden, Leerdam** | **Hooghelandt College, Amersfoort** | **Leidsche Rijn College, Utrecht** | **RSG Brokdele, Breukelen** | **St. Bonifatiuscollege, Utrecht** | **Werkplaats Kindergemeenschap, Bilthoven** **ZEELAND** Dorpsstafel St. Maartensdijk- Scherpenisse | **St. Jansbuurt, Middelburg** | **Dorpshuis Waterlandkerkje** | **Woonvoorziening Oost-Souburg** | **Dorpshuis Krabbendijke** | **Wijkcentrum De Burgerij, Vlissingen** | **Woonsaam, Kantendijke** | **Buurthuis De Pit, Goes** | **Hof ter Veste, Middelburg** | **Buurttuin Tromentuin, Middelburg** | **Meet & eat, Kapelle** | **Hondenreveld Klarenbeek-Veersepoort, Middelburg** | **Lewedorp 90 jaar, Borsele** | **Pennywafelhuis festival, Middelburg** | **Repair Café Middelburg** | **Tuinplan Tabadila, Middelburg** | **Calvijn College Goes** | **CSWalcheren, Middelburg** **ZUID-HOLLAND** Terrein De Vries Robbé, Gorinchem | Hoogspanning Oegstgeest | Moestuin De Terp, Dordrecht | Overbosch | Rotterdamse Munt | Prinses Julianapark, Schiedam | Bisdum van Vliet, Haastrecht | Scouting, Schiedam | Poort van de Krimperendam | Hortus Populus, Bodegraven | Leefwerf De Biesbosch, Dordrecht | Aktiegroep Het Oude Westen, Rotterdam | Het pleintje voor de Nachtegaal, Rotterdam | Voedselbuurtbos Treemanspolder, Gouda | De Nieuwe Ruïne, Sassenheim | **BuurBoederij De Nijkamphoeve, Den Haag** | **Het Wijkpaleis, Rotterdam** | **Landgoed Ockenburgh, Den Haag** | **Blauw-Groen Verbinden, Alblasterdam** | **Pittig Schrijven Over Ons Leven, Den Haag** | **Ons Huis, Noordwijk** | **Samen leven is samen delen, Leidschendam – Voorburg** | **Beeld Lepelaar, Moerkapelle** | **Stichting Watertoren Dirksland, Goeree Overflakkee** | **Van Start Gaan!, Delft** | **Radio Hollandplein Heringericht, Den Haag** | **Wijkwerkklaats Alles voor Elkaar, Leidschendam – Voorburg** | **Waarden van de Wijk, Den Haag** | **Rolstoelpont realiseren, Noordwijk** | **De Gastarbeider, Lisse** | **Het Buurt-Bijen-lint, Zoetermeer** | **Natuurspeeltuin Voorschoten** | **Kindermoestuinclub, Nissewaard** | **Taka-TakaTuin, Rotterdam** | **BEYOUnity womencommunity, Schiedam** | **Bonaventuracollege Burggravenlaan, Leiden** | **Dalton Lyceum Barendrecht** | **EMMAuscollege, Rotterdam** | **Fortes Lyceum, Gorinchem** | **Gomarus Scholengemeenschap, Gorinchem** | **ISW Hoogeland, Naaldwijk** | **Melanchnthon Schiebroek, Rotterdam** | **Montaigne Lyceum, Den Haag** | **Northgo College, Noordwijk** | **Schoonhovens College** | **SG Spieringshoek, Schiedam** | **Willem de Zwijger College, Papendrecht** | **Wolfert Dalton, Rotterdam** | **Zuider Gymnasium, Rotterdam** | **Marnix Gymnasium Rotterdam** | **Lyceum Kralingen, Rotterdam** **BELGIË** Atheneum Wispelberg, Gent | **GO! Atheneum Herzele** | **GO! Atheneum Vilvoorde** | **GO! Mol Campus Het Spoor, Mol** | **Groenendaalcollege, Merksem** | **Heilig Graf Apostolikenstraat, Turnhout** | **Heilig Graf Klinkstraat, Turnhout** | **Heilig graf Paterstraat, Turnhout** | **Heilig Hart en College, Halle** | **Koninklijk Atheneum Ekeren** | **Margareta Maria Instituut, Kortemark** | **Middenschool Geraardsbergen** | **MS GO Gelle** | **Regina Pacis Hove** | **SG. St. Ursula, Horn** | **Sint Jozef Instituut Kontich** | **Sint-Jozefinstituut, Essen** | **Sint-Lievenscollege, Antwerpen** | **Talentenschool Turnhout** | **Tuinbouwschool Melle** | **VTI Sint-Lucas Menen**

onze adviseurs

WE
DOEN
HET
SAMEN!

We doen het samen!
Hét festival voor
burgerinitiatieven

Zaterdag 28 maart 2020
10.00 – 17.00 uur
De Prodentfabriek Amersfoort

Alleen ga
je sneller,
maar samen
kom je verder!

Zaterdag
28 maart 2020
Amersfoort

Ga naar www.wedoenhetsamen.nu
voor het programma en het bestellen
van je ticket.

Het festival wordt mogelijk gemaakt door:

KNHM foundation is vertegenwoordigd in alle provincies | We zijn geen fonds, maar richten ons juist op het geven van advies | Onze adviseurs zetten zich vrijwillig in voor jouw project | Er zijn meer dan 400 professionals actief voor KNHM foundation | De begeleiding is naar wens: van eenmalig advies tot intensieve samenwerking | KNHM foundation is onafhankelijk | We kunnen gemakkelijk de kennis van Arcadis-medewerkers inzetten | KNHM foundation zit als adviseur aan jouw keuken-, tuin- of koffietafel | We organiseren jaarlijks gratis workshops door het hele land waar burgerinitiatieven elkaar inspireren en kennis kunnen delen

Mensen kunnen zelf hun leefomgeving veranderen en verbeteren.

Heb je daar hulp bij nodig?

Ga naar www.knhm.nl

